

WIM HELSEN

*'Ik doe maar wat.
Allez, ja,
dat is wel echt zo'*

Voor iedereen die
nog niet bekend is met
het absurdisme van
WIM HELSEN,
dan is dit
het moment

WIM HELSEN (Antwerpen, 5 oktober 1968) is cabaretier en acteur. Na zijn studie Germaanse filologie werkte hij onder meer als leraar, sociaal werker en museumgids. In 1998 begon hij samen met Randall Casaer het duo Vralijk België, waarmee ze onmiddellijk de Humorologie-prijs wonnen. Helsen's eerste soloshow, *Heden Soup*, dateert uit 2002. *Er wordt naar u geluisterd* is zijn vijfde show. Enkele van zijn theatershows zijn bewerkt tot boek. Helsen won verscheidene cabaretprijzen, waaronder de Poelifinario. Hij woont samen met zijn vriendin, met wie hij twee kinderen heeft.

Antwerpen, een frisse najaarsochtend. Het café bij de Stadsschouwburg, nog maar nauwelijks geopend, serveert loeisterke koffie. Wim Helsen: 'Hier ben ik laatst nog mijn telefoon verloren, maar ik kreeg hem gelukkig weer terug. Ik raak vaak dingen kwijt: brillen, sjaals. Gek genoeg krijg ik alles weer geretourneerd. Eigenlijk moet ik vanwege karma nu ook dingen die ik vind altijd terugbezorgen bij de eigenaar. Maar ja, dan moet je wel weten wie die persoon is. Neem een sjaal. Dan moet je daarmee iedere dag in datzelfde café terugkomen en maar hopen dat die persoon terugkeert. Net een romantische komedie.'

Ik heb een try-out gezien van je nieuwe show, Er wordt naar u geluisterd. Daarin sta je als een soort ceremoniemeester bij een uitvaart achter een spreekgestoelte.

— 'Ik begin altijd met zo'n twintig minuten materiaal. Verder doe ik maar wat. *Allez*, ja, dat is wel echt zo. Het groeit. Uit wat er is, volgt er steeds een nieuw stuk. Dat poetsen, daar houd ik van. Soms werkt het, maar past het niet bij de rest, dan moet ge* het toch wegsnijten, soms werkt iets maar half en moet het uitgekleeft of juist aangedikt worden. De helft van mijn werk is schrappen. Vaak vertel ik te veel. Echt veel te veel.'

In je eerdere shows leek je chaotischer. In elk geval een stuk fysieker.

— 'Ik bewoog vroeger meer, was altijd aan het springen. Het is niet zo dat ik evolueer naar een leven van minder beweging, hopelijk. Ik mis nu soms het uitgeputte gevoel dat daarop volgde. Na een show was ik al mijn energie kwijt en voelde me dan weer proper. Maar ja, de setting van deze nieuwe voorstelling leent zich niet voor veel beweging.

Mijn shows zijn net sitcoms. Ik zit in een bepaalde situatie en het is voor

'Mijn shows zijn net sitcoms'

mij belangrijk dat ik de setting die ik in mijn hoofd heb gecreëerd trouw blijf. Ook al voelt het daardoor soms alsof ik gekortwiekt ben in mijn vleugelslag.' *Je shows hebben vaak heel normale settings. Van daaruit meandert het alle kanten op. Hoe bedenkt je die plekken?*

— 'Het verschilt. De scène in de wc-ruimte in *Spijtig, Spijtig, Spijtig...* [zijn show uit 2012] gebeurde letterlijk zo. Of nou ja, het begin, niet alle hersenspinals die erop volgden. In club Toomler in Amsterdam stond ik te wachten totdat er een wc vrijkwam, toen er iemand bij kwam staan en zei: "Sta jij ook in de rij?" Waarop ik zeg: "Ja, nu wel, omdat jij het een rij noemt is het een rij, anders zijn het gewoon twee mensen die staan te wachten. Nu sta ik hier door u in de rij." Uiteindelijk hing ik daar mijn hele show aan op. Het typetje dat ik had bedacht, was een neuroot die zich compleet onbewust is van zijn eigen aandeel in al het onheil dat hem overkomt. Zo'n setting, die wc-ruimte, is een beperking die ik mezelf opleg, maar dat helpt juist om creatief te kunnen zijn. Toen ik voor deze show aan het try-outen was, had ik 35 minuten. Iemand zei: "Ik vind het heel goed, maar je gaat toch niet écht anderhalf uur achter dat spreekgestoelte op een zogenaamde begrafenis staan?" Op dat moment wist ik: ik moet het zéker zo doen. Er kan zoveel gebeuren vanaf die ene plek.' *Waar komt die absurdistische neiging bij jou eigenlijk vandaan?*

— 'Ik ben ermee opgegroeid. De eerste poëzie die ik onder ogen kreeg, was *Music Hall* van Paul van Ostaijen. Daar snapte ik in het begin geen lap van, maar ik vond het wel prachtig. Grappig en raar en onvatbaar. Het absurde is maar een manier van vertellen, het gaat erom wát je vertelt.'

Je jubileert binnenkort?

— 'Welk jubileum?' *Het is in 2017 vijftien jaar sinds je eerste soloshow.*

— 'Aaah, da's waar ja. Moet ik het vieren, denk je? Wat doen mensen dan?' *Vroeger brachten ze een dvd-box uit.* — 'Het is wel grappig dat je dat zegt, want

ik las zo net een gedicht, wacht..'

Helsen pakt een bundel van K. Schippers uit zijn tas en begint te bladeren. Hij slaat steeds meer bladzijden om – om de paar pagina's zit een ezelsoor – maar kan niet vinden wat hij zoekt. Dan: 'Deze is ook leuk, luister: "De autobezitter. Er stapt een man in een auto, verricht de nodige handelingen voor het rijden, en rijdt daarna dan ook inderdaad weg."'

Het is meteen duidelijk waarom Helsen van Schippers houdt: het eenvoudige komisch kunnen maken.

In hoeverre heb je zelf het idee dat je nu anders op het podium staat dan vijftien jaar geleden?

— Na een lange stilte: 'Ik kan wel dingen zeggen, maar ik weet niet of die waar zijn. Ik denk dat ik minder, eh... Ik weet niet of dat klopt hè, maar ik denk dat ik minder woest ben. Minder kwaad. In de tijd van *Heden Soup* [uit 2002] tierde ik op zo'n manier dat de kwaadheid als debiel en absurd werd gezien. Die kwaadheid zit er nu minder in. Ik ben zelf ook minder kwaad. Die voorstelling heeft daarbij geholpen. Tijdens het spelen voelde ik de kwaadheid opborrelen: ik kon niks anders doen dan haar volgen. En ik beleefde er nog plezier aan ook, aan die woede. Het was therapeutisch, in zekere zin.' *Je hebt dode talen gestudeerd, had allerlei banen, van leraar tot bouwvakker, voordat je komiek werd. Was je gefrustreerd omdat het zolang duurde voordat je op het podium terechtkwam?*

— 'Ik heb altijd geweten dat ik wilde spelen. Lange tijd had ik te weinig zelfvertrouwen. In het laatste jaar van de middelbare school vroeg mijn leraar Nederlands, tegen wie ik nogal opkeek, wat we wilden gaan doen na school. Ik opperde voorzichtig de theateropleiding en hij liet ons een stuk lezen in de klas, luidop. Mijn rol daarin verrichte ik heel slecht, ook omdat ik geen idee had waar het over ging. Hij zei daarna: "Ik denk niet dat je daar iets te zoeken hebt." Omdat ik al zo weinig vertrouwen had, geloofde ik hem meteen. Na mijn studie deed ik veel verschillende dingen, maar ik werd steeds jaloosser op mensen die wel op het podium stonden. Die jaloezie was voor mij een teken dat ik zelf aan de slag moest.'

* In dit artikel hebben we de Vlaamse gesen gijse voor de logica van onze tone of voice omgezet in het Nederlands.

'Iemand alleen op het podium is het allerontroerendste dat er bestaat'

ook een probleem is. Ook al ervaar jij niet hetzelfde probleem. Zonder gelijkwaardigheid verandert zo iets in prietpraat. Dat heb ik ook meegemaakt, met mensen die zichzelf alleen belangrijk zaten te maken, zonder echt iets te zeggen. Ik heb dan de neiging om totaal niet meer te luisteren.'

Je bent bepaald niet bang om een ongemakkelijk gevoel te creëren bij het publiek.

— 'Ik geniet daar zeer van.

Ongemak is spanning, en spanning is altijd interessant. Vanwege de ontlading die erop volgt, maar ook omdat spanning de aandacht erbij houdt. In het dagelijkse leven proberen we ongemak te vermijden of te ontvluchten. In de artificiële context van een theater kun je het laten bestaan en ermee spelen, waardoor het veel lichter wordt. Op het moment zelf voelt die ongemakkelijkheid verschrikkelijk, maar het levert later de beste verhalen op. Achteraf merk ik vaak pas dat die momenten in mijn shows zitten. Sowieso is veel van wat ik zeg over mijn voorstellingen achteraf gepraat. Je kunt wel achterafpraat verkopen die ergens op slaat, maar je weet niet wat er gebeurt als je het aan het verzinzen zijt.'

Welke collega's bewonder je zelf?

— 'De allerbeste voor mij is Hans Teeuwen. Hij is zó goed in van niets een verhaal maken, puur vanwege de manier waarop hij het speelt. *Allez*, men zei over zijn laatste shows dat het weer hetzelfde was, maar ik vind dat ten eerste niet waar en ten tweede zou het hetzelfde zijn van iets fantastisch, dus wat maakt het uit.'

Wat voor publiek trek jij?

— 'Daar is geen peil op te trekken. Ik denk dat wat ik doe in principe voor iedereen interessant is. Zelf zou ik het tof vinden om meer allochtonen – mag je dat woord nog

gebruiken? – in de zaal te hebben, maar ik ga daar geen strategie voor bedenken. Volgens mij is het dom om je als maker bewust te richten op het publiek dat je wilt bereiken, nog los van dat ik niet weet hoe ik dat zou moeten doen. Ik las laatst een boek van Murakami, *Waarover ik praat als ik over hardlopen praat*. Daarin vertelt hij over het jazzcafé dat hij ooit had. In dat café deed hij precies wat hij wilde, qua muziek, drankjes, alles. Er was een groep mensen die er niets van wilde weten, maar de mensen voor wie het wél werkte, waren heel trouw. Zo zit het ook een beetje met mijn publiek. Er zijn cabaretiërs veel bekender dan ik, maar dat maakt niet uit, want de mensen die van mijn werk houden, blijven toch wel komen.'

Ben je na vijftien jaar nog nerveus voor een nieuwe show?

— 'Twee van de drie keer voel ik me niet goed genoeg voorbereid omdat ik nog niet alles perfect uit mijn hoofd ken, daar kan ik zenuwachtig door worden.'

Ben je zo'n perfectionist?

— 'Dan moeten we eerst het woord "perfectionist" definiëren. Brené Brown, een Amerikaanse socioloog, heeft een paar fantastische TED talks over het onderwerp gegeven. Zij ziet het als een soort ziekte. Perfectionisme is volgens haar streven naar een beeld met het idee: als ik dat haal, ben ik aanvaard waard. Je gaat anderen daar ook steeds meer op beoordelen. Het zijn nogal nare mensen. Dus ik hóóp niet dat ik een perfectionist ben. Natuurlijk wil ik goed presteren, maar dat is geen perfectionisme: ik houd gewoon van mijn werk.'

Snak je weleens naar een 'gewone' baan? Lekker om vijf uur thuis?

— 'Glas in lood, daar ben ik een tijdje mee bezig geweest.'

Pardon?

— 'Het leek me wel wat, grote ramen maken die in kerken en zo hangen, waar zonlicht doorheen schijnt. Ik heb er boeken over gekocht, een atelier bezocht, maar het is uiteindelijk toch weer weggeflodderd. Er bleek meer gepruts bij te komen kijken dan ik dacht. En de dampen die erbij vrijkomen, zijn ook niet helemaal gezond. Soms kun je dingen van je *bucket list* schrappen door er alleen wat onderzoek naar te doen.'

Je begon als lid van een duo, maar ging al vrij snel solo.

— 'Ik heb er nooit moeite mee gehad om aandacht te delen, maar ik vond, en vind nog steeds: iemand alleen op het podium is het allerontroerendste dat er bestaat. Als het werkt, tenminste. Eén iemand op de planken tegenover duizend anderen. Dat op zichzelf is al een enorm geladen, spannend gegeven. Mensen in het publiek voelen hoe kwetsbaar dat is. Een ventje tegenover zo'n grote zaal.'

Je zoekt die kwetsbaarheid dus zelf op.

— 'Tijdens het optreden als duo zei ik dingen als "nu wat meer in de energie, nu wat minder". Daar kun je niks mee als andere helft van een duo. Er zijn ook geen vaste regels voor. Zo iets verschilt per avond, per theater, per publiek. Ik wilde zélf kunnen bepalen wanneer ik versnelde of vertraagde, meer energie gaf of juist minder.'

*Je zat in de film *Dirty Mind*, maakte het tv-programma *Geen Probleem met Theo Maassen en Stefaan van Brabant*. Is het inmiddels gemakkelijker om samen te werken?*

— 'Het is vooral belangrijk met wie je samenwerkt. Met Theo en Stefaan was het de allerbeste samenwerking ooit, op een basis van gelijkwaardigheid. Echte gelijkwaardigheid in een maakproces wil zeggen dat als iemand een probleem heeft, er